

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 19/01-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. marca 2001 predbežne prerokoval podnet A. B., bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., o porušení jej základného práva podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutiami Okresného úradu Košice II a Krajského úradu Košice o zverení jej detí do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, ako aj postupom Okresného súdu Košice II v tej istej veci a takto

r o z h o d o l :

1. Podnet A. B. v časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutiami Okresného úradu Košice II a Krajského úradu Košice o zverení jej detí do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnený.

2. Podnet A. B. v časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného úradu Košice II v konaní o zverení jej detí do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov **o d m i e t a** z dôvodu nepríslušnosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 9. februára 2001 doručené podanie A. B. (ďalej len „navrhovateľka“), bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., označené ako „Podnet na začatie konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky“ s prílohami.

Z obsahu podnetu vyplynulo, že navrhovateľka ním namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutiami Okresného úradu Košice II sp. zn. Om 176/99 2000/03800/20/Vš z 3. mája 2000 a sp. zn. Om 176/99 2000/03800/21/Vš z 3. mája 2000, ktorými boli jej maloleté deti umiestnené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, ďalej rozhodnutiami Krajského úradu v Košiciach č. j. 2000/05286 z 28. júna 2000 a č. j. 2000/05286 z 30. júna 2000, ktorými bolo rozhodnuté o zverení jej detí do „starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov do doby, kým vo veci nerozhodne právoplatne súd“, resp. o ponechaní maloletých detí navrhovateľky v starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov až do doby, kým vo veci nerozhodne právoplatne súd. Podľa tvrdenia navrhovateľky takýmito rozhodnutiami štátnych orgánov (odlišných od súdu) došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy v časti: „Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.“ Navrhovateľka v tejto súvislosti uviedla: „... už samotné rozhodnutie Okresného úradu Košice II potvrdené rozhodnutím Krajského úradu v Košiciach, ktorými boli moje maloleté deti umiestnené v Detskom diagnostickom centre, je v rozpore s čl. 41 ods. 4 Ústavy SR a je porušením mojich rodičovských práv tam zakotvených... Akýkoľvek iný postup ako súdne rozhodnutie o odňatí detí zo starostlivosti rodičov, bez ohľadu na trvanie toho odňatia, je protiústavný.“

Navrhovateľka ďalej namietala, že porušenie jej základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy zakladá aj „doba, počas ktorej sú deti odňaté z mojej starostlivosti“, nakoľko rozhodnutie orgánu štátu o predbežnom opatrení môže mať „len charakter dočasný a môže byť obmedzené len na čas naliehavej potreby“. Keďže podľa navrhovateľky „počas doby predbežného opatrenia pominuli dôvody jeho nariadenia“, takým postupom Okresného úradu Košice II, „ktorý mi odo dňa 3. 5. 2000 bráni prevziať deti opäťovne do mojej starostlivosti, je porušené moje právo zabezpečovať výchovu detí a starostlivosť o ne zakotvené v čl. 41 ods. 4 Ústavy SR.“

V tejto časti svoj podnet navrhovateľka doplnila ďalším podaním z 15. marca 2001, podľa ktorého: „Požiadala som, prostredníctvom svojej právnej zástupkyne, dňa 27. 2. 2001 o zrušenie predbežného opatrenia a o to, aby mi bolo umožnené vychovávať svoje maloleté deti. Listom zo dňa 7. 3. 2001 sp. zn. Om 176/99-2001/11911 mi Okresný úrad Košice II oznámil, že neexistujú dôvody zrušenia rozhodnutí o umiestnení detí do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, a to, ako vyplýva z tohto listu, až do konečného rozhodnutia súdu o nariadenie ústavnej výchovy“. Podľa názoru navrhovateľky „aj takýmto postupom Okresný úrad Košice II pokračuje v porušovaní môjho práva uvedeného v čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky“.

Na základe uvedeného navrhovateľka požiadala, aby po prijatí jej podnetu na ďalšie konanie ústavný súd nálezom rozhodol: „Právo A. B. na výchovu a starostlivosť o jej maloleté deti, zakotvené v článku 41 ods. 4 Ústavy SR, bolo rozhodnutiami Okresného úradu Košice II sp. zn. Om 176/99 2000/03800/20/Vš zo dňa 3. 5. 2000 a sp. zn. Om 176/99 2000/03800/21/Vš zo dňa 3. 5. 2000 a rozhodnutiami Krajského úradu v Košiciach sp. zn. 2000/05286 zo dňa 28. 6. 2000 a sp. zn. 2000/05286 zo dňa 30. 6. 2000 a postupom Okresného úradu Košice II, ktorým ponechával mal. deti odňaté z jej starostlivosti a výchovy, porušené.“

II.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti je podľa čl. 130 ods. 3 ústavy oprávnený konať o podnetoch, ktorými fyzické alebo právnické osoby namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd (tak ako sú uvedené v druhej hlave ústavy), len pokiaľ im ochranu neposkytujú žiadne iné orgány Slovenskej republiky prostredníctvom účinného právneho prostriedku nápravy dostupného navrhovateľovi. Pri predbežnom prerokovaní každého podnetu ústavný súd skúma jeho zákonom predpísané náležitosti upravené v § 20 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konaní pred ústavným súdom“), ako aj ďalšie dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona. Medzi tie podmienky konania, ktoré ústavný súd skúma pri predbežnom prerokovaní každého podnetu, patrí aj to, či nejde o zjavne neopodstatnený podnet.

Ústavný súd pri posudzovaní jej splnenia okrem iného tiež zisťuje, či prijatiu podnetu na konanie nebráni prekážka ústavnej a zákonnej úpravy jednotlivých typov konaní pred ústavným súdom (čl. 125 až 129 a čl. 130 ods. 3 ústavy a § 37 až 74 zákona o ústavnom súde). Ich základná charakteristika je tá, že každé z konaní pred ústavným súdom možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom a na základe jeho vlastného rozhodnutia. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom. Vychádzajúc z uvedeného za opodstatnené návrhy na začatie konania pred ústavným súdom (vrátane podnetov fyzických a právnických osôb) možno preto považovať len tie, o ktorých je možné konať a aj rozhodnúť v niektorom z uvedených typov konaní pred ústavným súdom ako v samostatnom konaní (I. ÚS 23/99 – I. ÚS 29/99).

1. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatoval, že navrhovateľka v prvej časti svojho podnetu namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 41 ods. 4

ústavy označenými rozhodnutiami Okresného úradu Košice II a Krajského úradu Košice. K jeho porušeniu však nemalo dôjsť v dôsledku samotného obsahu (výroku) týchto rozhodnutí, ale výlučne v dôsledku toho, že tieto boli vydané orgánom štátu odlišným od súdu. V dôsledku takejto argumentácie navrhovateľky by akémukoľvek rozhodnutiu ústavného súdu v konaní o jej podnete muselo nevyhnutne predchádzať posúdenie súladu tých zákonných ustanovení, na základe ktorých rozhodol Okresný úrad Košice II a Krajský úrad Košice (§ 46 zákona č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov, resp. § 13 ods. 1 písm. c) a § 68 písm. a) prvý bod zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov), s čl. 41 ods. 4 ústavy. Hoci v konaní o podnete fyzickej alebo právnickej osoby je ústavný súd oprávnený rozhodnúť, či konaním, opomenutím alebo iným aktom označeného orgánu došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, nie je však v jeho rámci súčasne oprávnený posudzovať (formou „predbežnej otázky“) aj súlad toho právneho predpisu, na základe ktorého označený orgán postupoval, a v závislosti od výsledku takéhoto posúdenia následne rozhodnúť o porušení základného práva alebo slobody pisateľa podnetu. Ústavný súd vychádza v tomto prípade (ako ktorýkoľvek iný orgán štátu) z prezumpcie ústavnosti toho právneho predpisu, na základe a s použitím ktorého bolo vydané označené rozhodnutie štátneho alebo iného orgánu.

Ústavný súd už rozhodol, že za zjavne neopodstatnený je potrebné považovať podnet, v rámci ktorého by bolo potrebné uskutočniť konanie, na ktoré ústavný súd nie je oprávnený, hoci by inak takéto konanie (a za splnenia príslušných procesných podmienok) mohol uskutočniť ako samostatné konanie a na základe návrhu oprávnenej osoby (II. ÚS 40/00, II. ÚS 33/00, II. ÚS 48/00).

Hoci navrhovateľka pred ústavným súdom požadovala konanie o podnete podľa čl. 130 ods. 3 ústavy (na čo je ako fyzická osoba procesne legitimovaná), jeho súčasťou ale nemôže byť aj posúdenie súladu zákona s ústavou a následné rozhodnutie o porušení jej základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy.

Ústavný súd preto podnet navrhovateľky po jeho predbežnom prerokovaní v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnený podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. V druhej časti svojho podnetu navrhovateľka namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy postupom Okresného úradu Košice II, ktorý jej od 3. mája 2000 „bráni prevziať deti opätovne do mojej starostlivosti“, pričom proti takémuto postupu okresného úradu „nemám k dispozícii žiadny iný prostriedok ochrany“. V tejto časti bol podnet navrhovateľky odmietnutý pre nepríslušnosť ústavného súdu, nakoľko predbežné opatrenie Okresného úradu Košice II je platné „dovtedy, kým rozhodne súd“ (§ 68 písm. a) prvý bod zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov), pričom Okresný úrad Košice II sa bezprostredne po svojom rozhodnutí (12. mája 2000) obrátil na Okresný súd Košice II s podnetom o nariadenie ústavnej výchovy nad maloletými deťmi navrhovateľky. Okresný súd Košice II 5. septembra 2000 svojím uznesením (Nc 1718/00) rozhodol o začatí konania v tejto veci podľa § 81 ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku. Vzhľadom na uvedené za tohto stavu veci by k porušeniu základného práva navrhovateľky podľa čl. 41 ods. 4 ústavy mohlo už dôjsť postupom Okresného súdu Košice II v konaní o nariadení ústavnej výchovy nad jej maloletými deťmi, a nie aj označeným postupom Okresného úradu Košice II (tak ako to navrhovateľka vo svojom podnete tvrdila).

Nad rámec odôvodnenia tejto časti podnetu ústavný súd uvádza, že z predložených materiálov nezistil, že by sa navrhovateľka sťažnosťou podľa § 17 zákona č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov bola domáhala odstránenia priesťahov v konaní pred Okresným súdom Košice II vo veci sp. zn. Nc 1718/00, ktorý je jedine oprávnený rozhodnúť vo veci starostlivosti o maloletých.